

Марат Закіров,

д-р політ. наук, доц., заввідділу,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
Україна, Київ

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД СОЦІАЛЬНО-
ПОЛІТИЧНИХ РЕФОРМ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ
І ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД**

Проведено аналіз і узагальнення світового досвіду з метою вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення інформаційного супроводу реформ. Одним із найбільш важливих факторів успішних соціально-політичних трансформацій і дієвим механізмом легітимізації реформ є ефективна система комунікації влади і суспільства. Поширення інформації про реальні успіхи і досягнення, створення позитивного іміджу країни не лише зовні, а й у середині має стати одним з основних напрямів діяльності ЗМІ. Одним з найперспективніших векторів розгортання й поглиблення інформаційного забезпечення реформ має стати системна робота в царині соціальних мереж як особливого комунікативного простору, що забезпечує швидкий зворотний зв'язок і може слугувати засобом мобілізації суспільства на вирішення конкретних суспільно значущих завдань.

Ключові слова: інформаційний супровід, соціально-політична реформа, «лідери думок», позитивний імідж, громадська думка.

У процесі масштабного реформування держави і суспільства одну з ключових ролей відіграє інформаційний простір, що включає у себе широкий спектр певних вербальних конструкцій, які транслюється на широку аудиторію за допомогою засобів масової інформації в особистих виступах і інтерв'ю політиків, державних діячів і громадських лідерів. Цей простір має формуватися і використовуватися державою, політичними партіями та громадським суспільством не тільки як знаряддя пропаганди, а і як механізм легітимізації реформ, ініційованих парламентом, урядом або головою держави.

Світовий досвід політичних та соціально-економічних трансформацій свідчить, що сприйняття реформ суспільством, і як наслідок успіх усього процесу реформування, багато у чому залежить від змісту і способу подання інформації щодо очікуваних або вже отриманих результатів перетворень, що їх проводить держава.

Зазначені чинники зумовлюють актуальність запропонованої до розгляду проблеми, що також підтверджується дослідженнями вітчизняних і зарубіжних вчених. Зокрема, практичні аспекти розробки моделі комунікації на період підготовки до реформування окремих галузей соціальної сфери досліджують Г. Слабкий, Ю. Яценко та ін. [1]. Авторами запропоновано модель комунікацій у регіонах на період підготовки до реформування, що включає методи, засоби, форми комунікацій та цільові групи впливу. Проблеми мережевого суспільства і зростаючу роль інформаційно-комунікаційної функції держави в умовах інформаційного суспільства досліджує О. Соснін [2].

Сучасні підходи до формування інформаційної політики висвітлює Г. Почепцов [3]. Взаємозв'язок політичної культури, політичної ідеології, форми поведінки носіїв масової свідомості й участі в політичних процесах досліджує Р. Валібєков [4].

Структурний аналіз інформаційних елементів соціально-економічної системи та дослідження механізмів і способів інформаційного управління проводять Д. Кононов та ін. [5].

Враховуючи зазначену теоретичну цінність та актуальність досліджень окресленої проблеми і потребу пізнання політико-комунікативної реальності у сукупності динамічних змін, вбачається за необхідне проведення аналізу і узагальнення світового досвіду з метою вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення інформаційного супроводу реформ.

Теоретичним підґрунтям осмислення ролі вербальної комунікації у контексті формування інформаційного простору може виступати теорія мовних актів британського філософа мови Д. Остіна, згідно з якою мовні акти складаються з двох видів висловлювань, де перші є констатуючими висловлюваннями, що описують вже існуючі факти, а другі є такими, що не відображають соціальну реальність, а інтенціонально створюють чи змінюють її. Такі висловлювання вчений назвав перформативними, підкресливши при цьому, що перформативні висловлювання не варто оцінювати у категорії «правди» чи «не правди», їх можна оцінювати тільки у категоріях успіху чи неуспіху у досягненні цілей. Іншою теоретичною підвалиною розуміння значення вербальних процесів є так звана «теорема Томаса». Американський соціолог У. Томас сформулював її у 1920-х роках у такий спосіб: «якщо ситуація мислиться як реальна, вона є реальною за своїми соціальними наслідками» [6, с. 234].

З огляду на наведені теорії не випадково серед вчених у політичних науках стало свого роду трюїзмом вважати, що хоча засоби інформації не можуть повідомити населенню, що воно має думати, вони в дійсності

повідомляють йому, про що слід думати. Те, що повідомляється, стає на порядок денний суспільного життя. Наше уявлення про реальність динамічне і накопичується день за днем та рік за роком із повідомлень про події, що відбуваються у світі, про які здебільшого повідомляють саме засоби масової інформації [7, с. 64].

Зокрема, на прикладі соціальних потрясінь, що відбулися за останнє десятиліття у Європі і країнах арабського світу, можна спостерігати, що маси, об'єднавшись навколо спільної ідеї, перетворюється в єдиний організм.

Незважаючи на те, що маси можуть складатися з різних верств і класів, у певний період їм властива спільність мислення. Хоча така масова свідомість носить короткочасний характер, вона створює реальні умови для об'єднання і розвитку суспільства. Такі ідеї – як боротьба з агресією ворога, звільнення від імперського ярма, боротьба за незалежність – сприяють перетворенню кожного члена на носія масової свідомості [4, с. 256].

Питання інформаційного забезпечення реформ у тій чи іншій мірі поставали перед усіма реформаторами, оскільки загальновідомим і неодноразово підтвердженим є той факт, що для вирішення масштабних завдань модернізації країни недостатньо мати лише політичну волю чи підтримку партії або парламенту. Потрібно шукати опору в суспільстві.

Гарним прикладом вдалого використання інформації як засобу формування громадської думки на підтримку проведення реформ є відомі «бесіди біля каміну» Ф. Рузвельта, 32-го президента США, якому довелося провести країну через найскладніші часи Великої депресії 1930-х років і Другу світову війну. У певний час доби Ф. Рузвельт сідав перед мікрофонами провідних радіостанцій у кімнаті на першому поверсі Білого дому, де був камін, і починав розмову. Він умів створювати переконання у слухачів, що ставиться до них як до своїх друзів, говорив простою, зрозумілою мовою, не приховуючи труднощів. Його слухали десятки мільйонів американців. Вони сприймали слова президента як звернення до них персонально, і як до нації в цілому. З 1933 р. по 6 січня 1945 р. президент Ф. Рузвельт 31 раз виступав по радіо. За свідченням очевидців, розмові передувала ретельна підготовка: регулярне знайомство з листами американців, стеження за реакцією преси [8, с. 15].

Слід зауважити, що з огляду на складність ситуації і масштаби перетворень і випробувань, через які проходила країна, інформаційна кампанія, яку проводив особисто президент, не обмежувалася лише виступами по радіо. За свідченням біографа Ф. Рузвельта Д. Юнкера, він був першим

президентом засобів інформації. Президент США панував у великих газетних заголовках, не в останню чергу внаслідок своєї суверенної політики «відкритих дверей» щодо працюючих у Вашингтоні журналістів. З року в рік Ф. Рузвельт збирав двічі на тиждень навколо свого письмового столу до 200 журналістів. Вони могли поставити йому будь-яке питання без попередньої письмової заявки [9].

Зазначений інформаційний супровід, запроваджуваних на той час реформ, вирішував одразу декілька завдань. По-перше, відкрите інформування з «перших вуст» допомагало подолати відчуження між державою і суспільством, що зазвичай виникає під час реалізації непопулярних і важких для більшості населення соціально-економічних реформ. По-друге, роз'яснення мети та очікуваних результатів перетворень запобігало виникненню комунікаційного вакууму, який за інших обставин здатен швидко заповнюватися негативною інформацією, що стає причиною різкого зниження рейтингу довіри як до ініціаторів перетворень, так і до інститутів державної влади у цілому. По-третє, забезпечував президенту суспільну підтримку, необхідну у подоланні чималих труднощів, що виникали при здійсненні політики «Нового курсу» – і в Конгресі, і у Верховному суді, і з боку монополій, і всередині демократичної партії, і у зовнішній політиці. Саме ділове і відверте спілкування з більшістю американців слугувало Ф. Рузвельту сильною «зброєю» у цій важкій боротьбі.

Він створював стійке переконання, що його уряд не протистоїть народу, а виконує його волю, відгукується практичними справами на потреби і турботи людей. Така політика докорінно змінювала погляди американців на роль уряду, кликала до співпраці, до спільних дій [8, с. 16]. Тим самим президент Ф. Рузвельт отримував можливість апелювати до народу не лише як до декларованого носія влади, а як до свого союзника, що має вирішальний голос.

Саме так свого часу намагався діяти і відомий російський реформатор П. Столипін. Ще у 1904 р., зайнявши посаду саратовського губернатора, він значну частину свого робочого часу проводив у повітах. Висока мобільність була характерна і для П. Столипіна прем'єр-міністра: він прагнув все побачити своїми очима і особисто донести до суспільства позицію уряду [10]. П. Столипін вибудовував систему інформаційного супроводу реформ через друковані ЗМІ. Ідеться, по-перше, про «Урядовий вісник» – офіційне видання, у якому публікувалися офіційні документи і в стислій формі транслювалася офіційна позиція, а по-друге – про газету «Росія». Ця газета служила ефективним інструментом виявлення

не тільки позиції, але й аргументації уряду. Проте, крім власних виступів П. Столипіна і виступів інших міністрів на пленарних засіданнях, уряд вів активну роботу з депутатами в комісіях Державної думи Російської імперії і, висловлюючись сучасною мовою, проводив «піар» реформи [10].

Саме таке велике значення відкритому спілкуванню із суспільством надавали й інші відомі політики і реформатори ХХ ст. Так, популяризатором реформ у повоєнній Німеччині став міністр економіки, а згодом федеральний канцлер ФРН Л. Ерхард. «Я досяг успіху тому, що усно та письмово звертався до кожного німця, переконуючи його у правильності своїх дій», – говорив Л. Ерхард. Наголошував на життєвій необхідності для держави доносити позицію уряду й екс-прем'єр-міністр Сінгапуру Лі Куан Ю. Серйозну увагу необхідності публічного діалогу приділяв архітектор економічного дива Південної Кореї Пак Чон Хі. «Роль уряду полягає у роз'ясненні народу масштабних завдань державного будівництва... формуванні широкого громадянського консенсусу, шляхом обговорення різноманітних проблем... Політик має бути керівником, здатним терпляче та переконливо роз'яснити народу правильність обраного шляху та вказати його», – наголошував президент Республіки Корея [11].

Час переконливо підтвердив вірність обраної ними інформаційної стратегії, що спиралася на один із постулатів теорії управління, який наголошує: еволюції у людській свідомості досягти значно простіше, ніж здійснити у суспільстві революційні перетворення. Цікавим у цьому плані є висловлення президента США Р. Ніксона, що набагато вигідніше вкласти долар у засоби масової інформації й пропаганду, ніж 10 доларів у створення нових видів озброєння [7, с. 63].

У політичному аспекті проблеми також слід враховувати те, що ніколи громадська думка не мала такої сили та впливу, як тепер. Численні факти доводять, що у демократичних країнах думка громадськості з тих чи інших питань істотно впливає на державну політику, законодавчі процеси, поведінку політичних партій, динаміку виборчих кампаній, ухвалення рішень суб'єктами економічної діяльності навіть на планування та проведення різноманітних культурних заходів. Разом з тим, слід мати на увазі, що громадська думка надзвичайно тонкий інструмент, який вимагає обережного ставлення [12, с. 29].

Отже, враховуючи зазначену важливість громадської думки у сучасному світі і бурхливий розвиток інформаційних технологій, які суттєво розширюють поле для роботи уряду з громадськістю, важливим компо-

нентом інформаційного супроводу реформ може стати створення системи інформаційного обміну і механізму взаємодії влади і суспільства.

Окрема увага у цьому напрямі роботи має бути звернена на налагодження співпраці з так званими «лідерами думок» мережевого громадянського суспільства. Реалізація названої програми має на меті забезпечення ще одного завдання – донесення об'єктивної інформації про результати реформування через «перші руки». Адже інформація, яка надходить індивіду з неофіційних джерел, зазвичай, сприймається з більшою довірою до її достовірності, аніж офіційні дані та новини. Відтак, «лідери думок» мережевого громадянського суспільства мають стати одними з найбільш дієвих «агентів впливу», які поступово зможуть змінювати громадську думку та суспільні настрої, доносячи об'єктивну інформацію про життя країни передусім до найактивніших користувачів таких соціальних мереж – молоді та людей середнього віку, які передусім впливатимуть на власне коло оточення людей більш зрілого віку [13, с. 248].

Разом з тим досягнення ефективності впровадження і реалізації зазначеного різновиду інформаційного забезпечення вимагає постійного фахового супроводу, який доцільно засновувати на використанні елементів методики інформаційно-психологічних впливів, що передбачає отримання визначеною цільовою аудиторією інформації, яка змінює її поведінку. Слід не лише використовувати певні інформаційні повідомлення, а й відстежувати реакцію аудиторії. Зокрема, наявність і зміст коментарів, що не лише допомагатиме визначити дієвість самого повідомлення, але і певною мірою відобразити сприйняття громадянами тих чи інших реформ і оцінки державної політики у цілому. Фаховий супровід є необхідним також з огляду на існуючу загрозу використання соціальних мереж різного роду деструктивними силами.

Отже, ефективність використання соціальних мереж як засобу інформаційного забезпечення реформ не закінчується створенням і розповсюдженням певного контенту, але потребує постійного моніторингу реакції аудиторії на інформацію, відповідного її корегування, а також відстеження і нейтралізації деструктивних повідомлень і акаунтів.

Крім того, певні небезпеки виникають і в зв'язку з особливостями формування ліберального інформаційного простору. Як зауважував організатор та ідейний натхненник польських реформ Л. Бальцеревич, «тенденція до негативізму» у висвітленні дійсності засобами масової інформації, схоже, є неминучим наслідком свободи, так само як «тенденція до захвалювання» завжди супроводжує диктатуру [14]. Згідно з другим

законом діалектики, будь-яке явище має дві сторони, а тому свобода слова, яка є неодмінною ознакою демократичного суспільства, за певних умов може набувати деструктивних якостей і спокушати ЗМІ до зловживань у погоні за рейтингами або з міркувань особистого марнославства окремих людей.

Як зазначає Л. Бальцерович, сила тенденції до негативізму в ЗМІ залежить переважно від масштабу особистості журналістів насамперед від їхнього інтелектуального рівня. Адже необхідні розум і знання, аби усвідомити складність великих процесів і той факт, що певні негативні явища – побічний ефект значних позитивних процесів, а не наслідок змови. По-друге – від характеру журналістів, від їхньої здатності протистояти спокусі зіграти «на публіку» та полестити «масам». Це свого роду опортунізм, типовий для вільного устрою. За диктатури – підлещуються до володарів. Помітна «тенденція до негативізму» у представленні реалій власної країни не настільки загрозлива, якщо тут уже укорінився належний політичний устрій. Натомість вона вкрай небезпечна в державі, яка прагне до такого устрою, і вже зробила важливі кроки на цьому шляху. Адже воно може настільки вплинути на рішення людей, що рух у напрямку реформ буде заблоковано [14].

Це суттєво актуалізує значення інформаційного супроводу реформ, оскільки без щоденного, масованого, позитивного контенту в усіх можливих і доступних широкому загалу засобах масової інформації переломити негативний настрій громадян буде дуже складно. Тим більше, що зазвичай більшість реформ розпочинаються запізно і проводяться у не найкращих умовах, а очікувати швидких позитивних змін, які відчує більшість населення, також не варто. Тим не менш цілком реально і необхідно розгорнути широку роботу з інформаційної підтримки реформ, яка допоможе поступово змінити ставлення громадян і реалізувати у суспільній свідомості згадану нами вище «теорему Томаса»: «якщо ситуація мислиться як реальна, вона є реальною за своїми соціальними наслідками». До того ж слід пригадати слова «найбільшого реформатора в країнах Євросоюзу» за версією аналітичного центру European Enterprise Institute Л. Бальцеровича, який наголошував: «Пропаганда поразок не повинна перебивати пропаганди успіхів» [14].

Щодо конкретного наповнення інформаційного супроводу реформ як потужного фактору успішної трансформації, на нашу думку, доцільно розробити і втілити у життя систему зворотного зв'язку між громадянами і відповідними державними органами у кожній сфері, що реформується.

Ключовими напрямами роботи у цих умовах має стати поширення інформації про реальні успіхи і досягнення у сфері реалізації реформ.

Активне пропагування позитивного досвіду у сфері децентралізації і реформи державного управління. Широке висвітлення у засобах масової інформації успішних прикладів реалізації приватної ініціативи у різних видах малого і середнього підприємництва, репортажі з провідних промислових і аграрних підприємств, повідомлення про успіхи вчених, перемоги талановитих студентів і учнів на світових змаганнях тощо.

Створення позитивного іміджу країни не лише зовні, але і в середині має стати одним з основних напрямів діяльності ЗМІ. Звичайно, ми не закликаємо відроджувати радянські пропагандистські підходи, але перетворення інформаційного простору у постійне діюче джерело негативного контенту, переповненого протистоянням політичних сил, особистих амбіцій можновладців, образами корумпованого чиновництва і безкарними «мажорами» на тлі потоку повідомлень про подальше зuboжіння населення, поганий рівень освіти та зростання еміграції, аж ніяк не сприятимуть успішному проведенню реформ.

Отже, важливе значення для інформаційного супроводу соціально-політичних реформ і формування позитивного клімату в країні має впровадження на постійній основі відкритого спілкування керівників держави з журналістами, представниками громадських організацій і суспільством у форматі інтерв'ю, прес-конференцій, публічних виступів тощо. З метою збереження і підтримки конструктивного ентузіазму патріотично налаштованих й соціально активних громадян слід приділяти активну увагу пропагуванню заходів, які проводять різноманітні громадські організації, а також поширювати інформацію про приклади приватної ініціативи щодо розв'язання соціальних проблем, благодійні вчинки тощо.

Одним з найперспективніших векторів розгортання і поглиблення інформаційного забезпечення реформ серед молоді і найбільш активної частини суспільства має стати системна робота у царині соціальних мереж як особливого комунікативного простору, що забезпечує швидкий зворотний зв'язок і може слугувати засобом мобілізації суспільства на вирішення конкретних суспільно значущих завдань.

З огляду на складність і багатоаспектність обговорюваного питання, безумовно, перспективним є проведення подальших досліджень, спрямованих на вивчення інформаційних чинників досягнення суспільного консенсусу в умовах складних соціально-економічних і політичних трансформацій.

Список використаних джерел

1. Комунікація у процесі впровадження та супроводу реформування / Г. О. Слабкий, Ю. Б. Яценко, Л. В. Яценко [та ін.] // Україна. Здоров'я нації. – 2012. – № 3. – С. 176–181.
2. *Соснін О. В.* Проблеми зростаючої ролі інформаційно-комунікативної функції держави в умовах інформаційного суспільства та шляхи їх вирішення / О. В. Соснін // Гуманіт. вісн. ЗДІА. – 2016. – № 65. – С. 164–176.
3. *Почепцов Г.* Інформаційна політика: сучасні підходи. Mediasapiens. [Електронний ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://old.mediasapiens.ua/material/14654> – Назва з екрана.
4. *Валибеков Р. В.* Политические системы и процесс трансформации массового сознания / Р. В. Валибеков // Гілея : наук. вісн. – 2018. – Вип. 129. – С. 255–258.
5. *Кононов Д. А.* Информационное управление в социально-экономических системах: элементы управления и способы информационного воздействия / Д. А. Кононов, В. В. Кульба, А. Н. Шубин // Проблемы управления. – 2004. – № 3. – С. 25–33.
6. *Стяжкіна О. В.* Семантика російсько-української війни: перформативні дискурси і антиколоніальний аспект / О. В. Стяжкіна // Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення і перспективи миротворення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 9 черв. 2017 р. – Маріуполь, 2017. – 311 с.
7. *Кульба В. В.* Информационное управление (предпосылки, методы и средства) / В. В. Кульба, В. Д. Малюгин, А. Н. Шубин // Проблемы управления. – 2003. – № 1. – С. 62–67.
8. *Рузвельт Ф. Д.* Беседы у камина / Ф. Д. Рузвельт. – М., 2003. – 408 с.
9. *Юнкер Д.* Франклин Делано Рузвельт [Електронний ресурс] / Д. Юнкер // Люди. – Режим доступу: <http://www.peoples.ru/state/king/usa/roosevelt/franklin/>. – Загл. с екрана.
10. *Могилевский К. И.* Информационное обеспечение столыпинских реформ (1906–1911). Фонд изучения наследия П. А. Столыпина [Электронный ресурс] / К. И. Могилевский. – Режим доступа: http://www.stolypin.ru/proekty-fonda/entsiklopediya-petr-arkadevich-stolypin/?ELEMENT_ID=291. – Загл. с екрана.
11. *Варченко І.* Пояснюйте реформи [Електронний ресурс] / І. Варченко // LB.ua. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/blog/ivan_varchenko/300339_royasnyuyte_reformi.html. – Назва з екрана.

12. Чукут С. А. Сутність і роль громадської думки в процесах державотворення / С. А. Чукут // Грані. – 1999. – № 3(5).

13. Бульбенюк С. С. Інформаційні виклики гібридної війни: що може протиставити Україна / С. С. Бульбенюк // Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення і перспективи миротворення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 9 черв. 2017 р. – Маріуполь, 2017. –311 с.

14. Бальцерович Л. Свобода і розвиток. Економіка вільного ринку. [Електронний ресурс] / Л. Бальцерович. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/balcerowycz/balc-5.htm>. – Назва з екрана.

References

1. Slabkyi, H. O., Yashchenko, Yu. B., Yashchenko et al. (2012). Komunikatsiia u protsesi vprovadzhennia ta suprovodu reformuvannia [Communications in the process of implementation and support reform]. *Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. Nation's Health*. no. 3, pp. 176–181 [in Ukrainian].

2. Sosnin, O. V. (2016). Problemy zrostaiuchoi roli informatsiino-komunikativnoi funktsii derzhavy v umovakh informatsiinoho suspilstva ta shliakhy yikh vyrishennia [The Problems of the growing role of information and communication functions of the state in terms of the information society and their solutions]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA – Humanitarian Bulletin ZSEA*, no. 65, pp. 164–176 [in Ukrainian].

3. Pocheptsov, H. Informatsiina polityka: suchasni pidkhody [Information policy: modern approaches]. *Mediasapiens*. Retrieved from <http://old.mediasapiens.ua/material/14654> [in Ukrainian].

4. Valibekov, R. V. Politicheskie sistemy i process transformacii massovogo soznaniia [Political systems and process of transformation of mass consciousness]. *Hileia: naukovyi visnyk – Hileya: Naukovyy Visnyk*, issue 129, pp. 255–258 [in Russian].

5. Kononov, D. A., Kulba, V. V., Shubin, A. N. (2004). Informacionnoe upravlenie v socialno-jekonomicheskikh sistemah: jelementy upravleniia i sposoby informacionnogo vozdeistviia [Information management in socioeconomic systems: controls and the ways of information influence]. *Problemy upravleniia – Control Sciences*, no. 3, pp. 25–33 [in Russian].

6. Stiazhkina, O. V. (2017). Semantyka rosiisko-ukrainskoi viiny: performatyvni diskursy i antykolonialnyi aspekt [The semantics of the Russian-Ukrainian war: performative discourses and the anti-colonial aspect]. *Ukrainske suspilstvo v umovakh viiny: vyklyky sohodennia i perspektyvy myrotvorennia:*

materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Mariupol, 9 chervnia 2017 r. Mariupol [in Ukrainian].

7. Kulba, V. V., Maljugin, V. D., Shubin, A. N. (2003). Informacionnoe upravlenie (predposylki, metody i sredstva) Informative control (premises, techniques and tools) *Problemy upravlenija – Control Sciences*, no. 1, pp. 62–67 [in Russian].

8. Ruzvelt, F. D. (2003). Besedy u kamina [Fireside chats]. Moscow [in Russian].

9. Junker, D. Franklin Delano Ruzvelt [Franklin Delano Roosevelt]. *Ljud – Peoplei*. Retrieved from <http://www.peoples.ru/state/king/usa/roosevelt/franklin/> [in Russian].

10. Mogilevskij, K. I. Informacionnoe obespechenie stolypinskih reform (1906–1911). Fond izuchenija nasledija P. A. Stolypina [P. A. Stolypin Heritage Research Foundation]. Retrieved from http://www.stolypin.ru/proekty-fonda/entsiklopediya-petr-arkadevich-stolypin/?ELEMENT_ID=291 [in Russian].

11. Varchenko, I. Poiasniuite reformy. *LB.ua* Retrieved from https://ukr.lb.ua/blog/ivan_varchenko/300339_poyasnyuyte_reformi.html [in Ukrainian].

12. Chukut, S. A. (1999). Sutnist i rol hromadskoi dumky v protsesakh derzhavotvorennia [The essence and role of public opinion in the processes of the state power]. *Hrani – Verge*, no. 3(5) [in Ukrainian].

13. Bulbeniuk, S. S. (2017). Informatsiini vyklyky hibrydnoi viiny: sheho mozhe protystavyty [Ukraine Information challenges of the hybrid war: what can oppose Ukraine]. *Ukrainske suspilstvo v umovakh viiny: vyklyky sohodennia i perspektyvy myrotvorennia: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Mariupol, 9 chervnia 2017 r.* Mariupol [in Ukrainian].

14. Baltserovych, L. Svoboda i rozvytok. Ekonomika vilnoho rynku [Freedom and development. Economy freely market] Retrieved from <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/balcerowycz/balc-5.htm> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.10.2018.

Marat Zakirov,

Dr. Sci. (Political), Associate Professor, Head of Department,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,

Ukraine, Kyiv

Informational Support of Social and Political Reforms: Theoretical Aspect and Practical Experience

The paper presents analysis of international experience for developing recommendations to improve information support of reforms. An effective system of communication between government and society is an important

factor in successful sociopolitical transformations and an effective mechanism for legitimizing reforms. The dissemination of information about real successes and achievements, the creation of a positive image of the country should be prioritized by the media. One of the most promising vectors for the deployment and deepening of information support for reforms is systematic work in the field of social networks as a special communicative space that provides quick feedback and the ability to mobilize society to solve specific socially significant tasks.

Keywords: informational support, social and political reform, «opinion leaders», positive image, public opinion.